

Les altres comarques. Sortida d'estudi al Moianès

Jesús Burgueño

Enguany la Societat Catalana de Geografia ha encetat un cicle de sortides a *les altres comarques*: aquells territoris que tenen diverses característiques comarcals però no estan reconeguts a nivell administratiu, malgrat les diverses propostes o peticions fetes en aquest sentit.

El Moianès és un territori format per 10 municipis, amb un total de 335 km² (xifra superior, per exemple, al Pla d'Urgell) i que aplega 10.500 habitants (més que, posem per cas, el Priorat). És un territori de muntanya mitjana, format per un altiplà central (Moià-Castellterçol) situat a uns 700 m d'alçada, i per uns sectors perifèrics de relleu més trencat, en part delimitats per cingles. Immediat a la regió metropolitana, resta però apartat dels grans eixos de comunicació. La combinació de proximitat a l'aglomeració barcelonina i de qualitat de paisatge ha fet del Moianès una destinació privilegiada per al turisme de curta estada.

El Moianès va ser sotsvegueria fins la Nova Planta borbònica. La majoria dels autors de comarcalitzacions anteriors a 1936 reconeixien l'existència del Moianès. En la consulta de 1987, diversos ajuntaments van reclamar —sense èxit— la formació d'una comarca pròpia. Malgrat el seu esquarterament actual entre el Bages, el Vallès Oriental i Osona, els 10 municipis formen un actiu *Consorci per la promoció dels municipis del Moianès*. L'anomenat Informe Roca (gener 2001) fet per una comissió consensuada pel Parlament i el Govern, va proposar el reconeixement del Moianès com a comarca administrativa.

Vam iniciar la nostra sortida del 26 d'octubre de 2002 per l'accés nord a la comarca: l'Eix transversal. Concretament ens vam aturar breument a l'enlaira da església romànica de Sant Feliuet de Terrassola, reconstruïda seguint discutibles criteris historicistes per la família que hi viu, de fet la única que roman al seu antic terme parroquial. Al poble de l'Estany (870 m), el geògraf Jordi Cortés, membre de l'Associació Cultural Modilianum, ens va fer una completa visió de síntesi sobre els motius geogràfics que justifiquen l'aparició i pervivència del monestir. Com en tantes altres ocasions, el pas pròxim de les carrerades que enllacen les pastures hivernals del Vallès amb les estiuenques del Pirineu, unides a la presència de l'estany, foren en darrera instància la clau de l'èxit del petit cenobi (s. XII). La xerrada es va completar amb una visita al claustre, amb els seus magnífics capitells.

Seguidament vam visitar les sorprenents i suggestives Coves del Toll, amb les explicacions d'Enric Oliveras. Formades per un curs fluvial subterrani, en elles s'han fet importants troballes paleontològiques i arqueològiques, aplegades al Museu de Moià. Gràcies als esforços de condicionament de l'accés i les visites, aquest punt s'està convertint en peça central de l'atractiu turístic del Moianès.

Per finalitzar el matí vam anar al mirador del meandre de Calders, on la nostra consòcia i membre de l'Associació Cultural Modilianum, Roser Serra, ens va explicar la gènesi geomorfològica de l'antic emplaçament del castell de Calders, el posterior desplaçament de la població cap a l'assentament actual en el camí ral de Manresa a Vic, l'aprofitament local dels recursos naturals (molí, glaç...) i les transformacions d'un paisatge que havia estat intensament ocupat per la vinya abans de la fil·loxera. Part de l'expedició es va atansar al pou de glaç, amb llinda de 1723, que s'amaga al racó més ombrívol del revolt del meandre.

A la tarda, l'historiador Jaume Clarà, president de la mateixa associació cultural, ens va fer cinc cèntims d'algun aspecte del passat de la vila. Vam visitar una de les cases de la vila recolzades en la vella muralla, concretament cal senyor Magí, que també conserva una botiga en l'estat que tenia vers 1900.

L'acte final va ser un acte formal al Museu de Moià (casa natal de Rafael Casanova). Intervingueren Josep Montràs, alcalde de Moià i —com a tal— president del Consorci del Moianès, Miquel Prat, alcalde de Castellcir, i Marta Purtí, tècnica del Consorci del Moianès. La tècnica va explicar el gran paper de dinamització econòmica, social, turística i cultural desenvolupat pel Consorci (els nostres socis ja se n'havien pogut fer una idea per la documentació que amablement ens havien repartit al matí); entre 1995 i 2001 el Consorci ha ajudat a l'establiment de 127 petites empreses a la comarca, amb 300 llocs de treball; el finançament de l'ens surt en una quarta part dels ajuntaments en tant que la resta s'obté concorrent a diverses convocatòries per a projectes concrets. Totes les intervencions de la taula van ser obertament favorables al reconeixement del Moianès. De fet, els polítics locals van fer seva l'organització de l'acte, convidant-hi la resta d'alcaldes de la comarca, de tal manera que va esde-

venir un aplec d'autoafirmació i conscienciació dels dirigents locals; la trobada va ser objecte d'una àmplia ressenya al diari *Regió 7* (29-X-02). No mancà al final, però, un animat debat gràcies a les intervencions del públic. Una qüestió plantejada ens sembla particularment rellevant: tots els ajuntaments de la comarca estan molt satisfets de la tasca desenvolupada pel Consorci, així com del seu funcionament, on cada ajuntament està representat i cap té un pes determinant; paradoxalment, la conversió del Moianès sense una paral·lela reforma del funcionament dels consells comarcals podria trencar els equilibris i desvirtuar la institució. Esperem que, a banda del reconeixement de noves comarques, es facin les reformes legislatives que converteixin el consell comarcal en un ens atractiu i que animi la col·laboració municipal en comptes de desincentivar-la.

Fotografia 1
Els geògrafs Joan Rebagliato i Pilar Benejam, entre d'altres,
durant la visita a Sant Feliu de Terrassola

Fotografia 2

La geògrafa Roser Serra (centre) tot explicant el paisatge Moianès des del mirador del meandre abandonat de la riera de Calders

Fotografia 3
L'historiador Jaume Clarà, en la seva xerrada davant l'església
de la vila de Moià

